

МІНІСТЕРСТВО ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ТА МОДЕЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Відділ модернізації механізмів управління економікою

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Україна в глобальному економічному просторі

галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальність 051 «Економіка»
освітньо-науковий рівень доктор філософії
вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання денна
Навчальний рік 2024/2025
Семестр 2
Кількість кредитів ECTS 3
Мова викладання, навчання та оцінювання українська
Форма заключного контролю залік

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» _____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» _____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» _____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Київ – 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Україна в глобальному економічному просторі» розроблена на основі освітньо-наукової програми 051 – Економіка та навчального плану. Підготовлено начальником відділу модернізації механізмів управління економікою ДНДПМЕ, д.е.н. Галасюком В.В.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Начальник відділу модернізації механізмів
управління економікою

_____/Галасюк В.В./
(підпис) (ПІБ)

Протокол № 2 від «27» 08 2024 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Нормативна	
Загальна кількість годин - 90	Спеціальність 051 «Економіка»	Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи аспіранта – 4	Рівень вищої освіти: доктор філософії (PhD)	Лекції	
		16 год.	8 год.
		Семінарські заняття	
		14 год.	8 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	74 год.
Вид контролю:			
залік	залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

30/60

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Україна в глобальному економічному просторі» є формування у аспірантів знань умов і факторів становлення та механізмів функціонування глобальної економіки, як економічного феномену і наукової категорії поряд з еволюцією і перспективами розвитку цієї економічної і суспільно-політичної системи.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Україна в глобальному економічному просторі» є виявлення системної сутності економічної глобалізації, вивчення впливу глобалізації на світовий інтеграційний процес і формування національних стратегій економічного розвитку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен засвоїти природу, передумови та фактори становлення глобальної економіки; закономірності глобальної корпоратизації бізнесу; генезис глобальної економічної інтеграції; характер, форми, моделі та конкурентні переваги регіональної економічної інтеграції в глобальних умовах розвитку; динаміку процесів інституціоналізації глобального економічного розвитку; форми та механізми соціалізації глобальної економіки; механізми та інструментарій анти циклічного регулювання економік у глобальній системі; дію конкурентних механізмів глобального ринку; напрями інтеграції України в глобальний економічний простір; аналізувати тенденції глобалізації економічного розвитку; виявляти та оцінювати проблеми розвитку міжнародного бізнесу в умовах глобалізації; розробляти стратегічні заходи для забезпечення міжнародної конкурентоспроможності товарів, послуг, підприємств, галузей, міжгалузевих комплексів; організувати процеси управління міжнародною економічною діяльністю регіонів, галузей, міжгалузевих комплексів; визначати регулятивні пріоритети формування сучасної міжнародної економічної політики.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні питання щодо становлення глобальної економіки

Тема 1. Часові межі феномену глобалізації

Глобалізація, як результат людської діяльності. Ознаки глобалізації. Соціально-філософська проблематика глобалізації. Соціальний феномен глобалізації як результат людської діяльності. Соціокультурний феномен глобалізації.

Теоретико-методологічні основи аналізу глобалізації. Сутність економічної глобалізації. Функціональний підхід до аналізу глобалізації. Апологетичний підхід. Технологічний підхід.

Етапи розвитку економічної глобалізації. Витоки глобалізації. Історичні періоди розвитку процесів глобалізації. Глобальне суспільство. Культурна глобалізація. Глобалізація економіки.

Тема 2. Сучасна методологія глобалістики. Школи і міждисциплінарний статус глобалістики

Сутність категорій "глобалістика" та "глобалізація" та їх складові. Виникнення глобалістики. Сутність глобалістики. Формування глобалістики. Принцип глобалізму. Виникнення терміну "глобалізація". Сутність глобалізації. Глобальний розвиток. Глобальне суспільство. Глобальна політика, економіка та культура.

Закономірності та тенденції глобалізації. Вплив глобалізації на людське життя. Проблеми глобалізації. Основні ознаки сучасного глобалізму. Особливості глобалізації на сучасному етапі. Класифікація типів глобальних проблем. Інтерсоціальні проблеми. Соціально-демографічні проблеми. Соціально-екологічні проблеми. Соціокультурний розвиток у глобальному суспільстві.

Теоретичні та методологічні проблеми сучасної глобалістики. Предмет дослідження глобалістики. Принцип глобалізму. Головні критерії глобальних проблем. Наукові школи

дослідження глобалістики. Розвиток сучасної глобалістики як науки. Концепція "Межі зростання". Концепція "Сталого розвитку". Еколого-економічна школа або "Школа глобальної екології". Школа мітозу біосфер. Школа контрольованого глобального розвитку. Школа світсистемного аналізу. Концепції сучасної глобалістики, як міждисциплінарної науки. Глобалістика, як міждисциплінарна наука. Основні напрями глобалістики - економічна глобалістика, політична глобалістика, соціальна глобалістика, екологічна глобалістика.

Тема 3. Становлення глобальної економіки

Чинники глобалізації. Технічні, технологічні чинники. Соціально-економічні чинники глобалізації. Культурні чинники. Морально-етичні чинники. Політичні чинники.

Форми прояву глобалізації. Становлення загальнопланетарного науково-інформаційного простору, глобальної інформаційної інфраструктури. Становлення єдиного світового виробництва. Формування нової системи глобального керування. Виникнення нових глобальних економічних суб'єктів.

Еволюція напрямків глобалізації. Систематизування поглядів на глобалізацію, два базових напрями. Природа глобалізації. Еволюція напрямків глобалізації в економічній літературі. Погляди деяких глобалістів та антиглобалістів на глобалізацію.

Особливості глобальної економіки. Сутність глобальної економіки. Становлення глобальної економіки як науки. Унікальні характеристики глобальної економіки: неймовірна рухливість фінансового капіталу, глобальна мережа комунікацій, зростаючий міжнародний поділ праці.

Тема 4. Цивілізаційні виміри глобальних економічних процесів

Характеристика ключових глобальних проблем економічного розвитку. Ключові глобальні проблеми економічного розвитку, їх характеристика. Причини виникнення глобальних проблем. Прояв існування глобальних проблем у різних країнах світу.

Цивілізаційні виміри глобального економічного розвитку. Еволюція локальних цивілізацій. Цивілізації індустріального етапу економічного розвитку. Розвиток цивілізацій постіндустріальної епохи. Формування цивілізацій четвертого покоління.

Цивілізаційні виміри стратегій глобалізму. Представлення глобалізації в найбільш широкому цивілізаційному контексті за допомогою соціально-культурологічного підходу. Найбільш суттєві ознаки економічного глобалізму. Класифікація цивілізаційних груп у глобальному економічному просторі на початку ХХ століття.

Тема 5. Суперечності і дуалізм сучасного етапу глобалізації

Характеристика сучасного етапу глобалізації. Особливості сучасної глобалізації. Принципи сучасної глобалізації.

Дуалізм сучасного етапу глобалізації. Причини та прояви дуалізму сучасної глобалізації. Позитивні наслідки глобалізації. Негативний вплив світових глобалізаційних процесів на економіку деяких країн.

Діапазон і характер критики глобальних економічних процесів. Причини критики глобалізації. Передумови, принципи і програми альтерглобалізму.

Змістовий модуль 2. Форми впливу глобалізації на світове суспільство.

Тема 6. Парадоксальна природа глобальних трансформацій

Теоретичні моделі і сучасна практика глобальних трансформацій. Глобальні трансформації, їх сутність. Основні суперечності глобальних трансформацій. Позитивні та негативні риси глобалізації.

Глобальні економічні парадокси: зміст і об'єктивна природа. Основні характеристики парадоксів глобалізації. Соціальні наслідки процесу глобалізації. Нерівномірність в розподілі вигод та збитків від глобалізації.

Фінансові кризи та їх вплив на світову економіку. Види системних криз. Форми прояву фінансових криз. Вплив криз на світову економіку. Наслідки кризових явищ в економіці.

Інформаційні процеси в глобальній економіці. Інформаційні процеси - глобальна проблема. Основні інструменти інформації.

Тема 7. Альтерглобалізм та його форми

Альтерглобальні сценарії світового розвитку. Сутність альтерглобалізму. Суспільно-політичні передумови антиглобалізму. Об'єктивна необхідність антиглобалізму. Принципові особливості альтерглобалізму.

Антиглобалістські рухи: ідеологія і програми, мотивація і результати. Поняття антиглобалістського руху. Антиглобальний рух як суттєвий політичний феномен. Загальні цілі антиглобалізму. Кризові явища у системі глобалізму. Основні види діяльності антиглобального руху.

Глобалізація і бідність. Бідність як глобальна проблема. Основні сценарії світового розвитку і динаміки бідності. Вплив культури, суспільних інститутів та економічної системи на рівень бідності.

Тема 8. Глобальна економіка як прогностична реальність. Регулятивні механізми глобальної економіки

Інтернаціоналізація світового відтворювального процесу. Сутність глобальної інтернаціоналізації. Інтернаціоналізація виробництва. Інтернаціоналізація обігу. Співвідношення категорій "глобалізація" та "інтернаціоналізація". Характер, форми, моделі та конкурентні переваги регіональної економічної інтеграції в глобальних умовах розвитку.

Особливості функціонування сучасних глобальних ринків. Поняття світових ринків. Глобалізація світових ринків. Формування глобального капіталу. Позитивні та негативні наслідки функціонування глобальних ринків. Проблеми розвитку міжнародного бізнесу в умовах глобалізації. Поняття і цілі міжнародного бізнесу. Міжнародні економічні відносини України та фактори, що впливають на їх розвиток.

Об'єктивність формування глобальної системи регулювання світогосподарських відносин. Принципи формування глобальної системи регулювання світогосподарських відносин. Становлення глобально інтегрованої регулюючої системи. Проблеми глобальної регулюючої системи. Глобальні регуляторні інститути. Принципи глобальної регулюючої системи. Шляхи вдосконалення механізмів регулювання глобальної економіки. Глобальні регуляторні інститути - сутність, мета функціонування.

Функції держави в умовах глобалізації. Трансформація світового співтовариства. Відмінність між національними й корпоративними інтересами. Роль та дії держави в умовах глобалізації.

Тема 9. Міжнародні стратегії глобалізації

Сутність, особливості та основні характеристики світового виробництва. Світове виробництво, його характеристика. Світове господарство. Світова економіка як система.

Міжнародні стратегії співробітництва в умовах глобалізації. Міжнародні економічні відносини. Роль міжнародного співробітництва. Особливості сучасного міжнародного співробітництва.

Процеси розширення НАТО та ЄС. НАТО, основні напрямки діяльності. Європейський союз як економічне і політичне об'єднання. Цілі функціонування ЄС. Шенгенська угода. Умови розширення ЄС. Наслідки розширення ЄС і проблеми геоекономічного статусу України.

Сучасні концепції міжнародної безпеки. Поняття міжнародної безпеки. Шляхи досягнення певного рівня міжнародної безпеки.

Тема 10. Конкурентна стратегія розвитку України в умовах глобалізації

Проблема конкурентоспроможності України в глобальній економіці. Необхідність інтеграції національного промислового комплексу до світової промислової системи. Шляхи вирішення проблеми національної конкурентоспроможності в умовах глобалізації.

Наслідки і результати співробітництва України з організаціями глобального профілю діяльності. Стратегічна перспектива входження України до європейських економічних і оборонних структур. Україна і співдружність Незалежних Держав (СНД). Ставлення України до НАТО.

Проблеми і перспективи співробітництва з СОТ у контексті забезпечення глобальної конкурентоспроможності України. Поняття глобальної конкуренції. Принципи функціонування СОТ. Перспективи співробітництва України з СОТ в умовах забезпечення глобальної конкурентоспроможності.

Інноваційно-інтелектуальна стратегія розвитку України в умовах глобалізації. Застосування різноманітних типів та форм співробітництва як невід'ємний фактор розвитку науково-технологічної та інноваційної сфер. Пріоритетні напрями фінансування науки. Розвиток пріоритетних напрямів інноваційної діяльності в Україні.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	с	с.р.		л	с	с.р.
Модуль 1								
Змістовий модуль 1. Загальні питання щодо становлення глобальної економіки								
Тема 1. Часові межі феномену глобалізації	10	2	2	6	8			6
Тема 2. Сучасна методологія глобалістики. Школи і міждисциплінарний статус глобалістики.	10	2	2	6	8	2	2	6
Тема 3. Становлення глобальної економіки	10	2	2	6	10			8
Тема 4. Цивілізаційні виміри глобальних економічних процесів	9	2	2	6	10	2	2	8
Тема 5. Суперечності і дуалізм сучасного етапу глобалізації	9	2		6	8	–	–	8
Разом за змістовим модулем 1	48	10	8	30	44	4	4	36
Змістовий модуль 2. Форми впливу глобалізації на світове суспільство								
Тема 6. Парадоксальна природа глобальних трансформацій	8	2	2	6	8	2	2	6
Тема 7. Альтерглобалізм та його форми	8			6	10			8
Тема 8. Глобальна економіка як прогностична реальність. Регулятивні механізми глобальної економіки	8	2	2	6	10	2	2	8
Тема 9. Міжнародні стратегії глобалізації	8			6	10			8
Тема 10. Конкурентна стратегія розвитку України в умовах глобалізації	10	2	2	6	8	–	–	8
Разом за змістовим модулем 2	42	6	6	30	46	4	4	38
РАЗОМ	90	16	14	60	90	8	8	74

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Часові межі феномену глобалізації Сутність і природа глобалізації. Етапи розвитку глобалізації. Циклічно-хвильова природа глобалізації. Ознаки та чинники глобалізації. Показники глобалізації.	2
2	Тема 2. Сучасна методологія глобалістики. Школи і міждисциплінарний статус глобалістики Сутність поняття глобалістика. Методологія дослідження глобальних процесів. Методика сучасної глобалістики. Наукові методи дослідження глобальної економіки. Міждисциплінарні взаємозв'язки глобальної економіки. Наукові школи глобалістики. Характеристика школи економічної соціології. Сутність еколого-економічної школи.	2
3	Тема 3. Становлення глобальної економіки Світовий ринок у системі міжнародних економічних відносин. Особливості функціонування сучасних глобальних ринків. Глобалізація ринків та глобалізація виробництва. Глобалізація світового фінансового ринку. Глобалізація товарних ринків.	2
4	Тема 4. Цивілізаційні виміри глобальних економічних процесів Цивілізації на сучасному етапі розвитку глобальної економіки. Тенденції економічної динаміки локальних цивілізацій. Основні причини виникнення глобальних проблем. Країни світу в економічній інтеграції.	2
5	Тема 5. Суперечності і дуалізм сучасного етапу глобалізації Позитивні наслідки сучасної глобалізації. Негативні наслідки глобалізації економіки. Суперечності розвитку сучасної глобальної економіки. Дуалізм у сучасних умовах розвитку глобальної економіки.	2
6	Тема 6. Парадоксальна природа глобальних трансформацій Сутність трансформаційних процесів. Економічна природа глобальних трансформацій. Дисбаланс та асиметрія трансформацій глобальної економіки. Глобальні трансформації у національній економіці.	2
7	Тема 7. Альтерглобалізм та його форми Сутність поняття «альтерглобалізм». Альтерглобалізм як соціальний протестний рух. Чинники впливу на формування антиглобалізму. Прояви антиглобальних тенденцій в Україні.	2
8	Тема 8. Глобальна економіка як прогностична реальність. Регулятивні механізми глобальної економіки Новітня картографія світу. Гео економічний простір та війни «нового покоління». Прогностичні сценарії глобального розвитку. Об'єктивність формування глобальної системи регулювання світогосподарських відносин. Проблеми глобальної регулюючої системи. Глобальні регуляторні інститути. Вплив глобальної регулюючої системи СОТ на розвиток світової економіки. Менеджмент світової глобальної економіки.	2
9	Тема 9. Міжнародні стратегії глобалізації Глобальні корпоративні стратегії. Державні стратегії глобалізації. Утворення стратегічних альянсів на глобальному рівні. Стратегії злиття та поглинання. Сучасні фактори конкурентної боротьби на макро- та мегарівні.	2
10	Тема 10. Конкурентна стратегія розвитку України в умовах глобалізації Місце України у вимірах глобального розвитку. Україна та СОТ. Економічні проблеми інтеграції України в ЄС. Транскордонна євро регіоналізація України.	2
Разом		14

6. Самостійна робота

Обов'язкова самостійна робота аспірантів передбачає вивчення окремих питань тем дисципліни, що надані для самостійного опрацювання; підготовка до практичних занять; систематизація вивченого матеріалу дисципліни перед написанням модульного контролю.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1: Часові межі феномену глобалізації. Глобалізація як історичне явище і феномен. Еволюція наукових концепцій глобалізації. Глобалізація на рівні компанії. Глобалізація на рівні окремої галузі. Глобалізація на рівні країни.	6
2	Тема 2: Сучасна методологія глобалістики. Школи і міждисциплінарний статус глобалістики. Передумови глобалізації. Характеристика основних методів дослідження глобалізації економіки. Сучасні підходи методології глобалістики. Міждисциплінарні взаємозв'язки глобальної економіки. Наукові школи глобалістики. Глобалістика як світовий феномен.	6
3	Тема 3: Становлення глобальної економіки. Глобальний ринок капіталів та його сегменти. Особливості сучасного ринку міжнародної торгівлі. Позитивні та негативні наслідки економічної політики. Основи функціонування СОТ та їх значення для міжнародної торгівлі.	6
4	Тема 4: Цивілізаційні виміри глобальних економічних процесів. Феномен «офшоризації» у глобальній економіці. Глобальні ринки робочої сили. Валютні надходження від трудових мігрантів та їх роль для країни.	6
5	Тема 5: Суперечності і дуалізм сучасного етапу глобалізації. Ринок і держава. Відмінність між національними та корпоративними інтересами. Функції держави в умовах глобалізації.	6
6	Тема 6: Парадоксальна природа глобальних трансформацій. Трансформації на товарних та фінансових ринках. Парадокси сучасних глобальних ринків. Глобальна економіка та „філософія світового виробництва”. Характерні риси глобального виробництва.	6
7	Тема 7: Альтерглобалізм та його форми. Характеристика альтерглобалізму. Сучасні прояви альтерглобалізму. Контрглобалізм та його особливості.	6
8	Тема 8: Глобальна економіка як прогностична реальність. Регулятивні механізми глобальної економіки Специфіка прогнозування розвитку глобальної економіки. Позитивні та негативні ознаки прогнозування. Неоднозначність прогнозів щодо глобальної економіки. Об'єктивність формування глобальної системи регулювання. Проблеми глобальної регулюючої системи. Глобальні регуляторні інститути. Загальна оцінка ефективності глобальних регуляторних інститутів і проблеми їх реформування.	6
9	Тема 9: Міжнародні стратегії глобалізації. Сутність глобальної стратегії в широкому значенні. Сутність глобальної стратегії у вузькому розумінні. Сучасні ідеологічні концепції формування глобальних стратегій. Стратегії ТНК і МНК.	6
10	Тема 10: Конкурентна стратегія розвитку України в умовах глобалізації. Головні вектори геополітичної спрямованості зовнішньоекономічних зв'язків України. Вплив проявів глобальної економіки на економічну позицію України. Євроінтеграція та його альтернативи для України.	6
Разом		60

7. Методи навчання

I. Методи організації і самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні методи: розповідь, бесіда, лекція;
- практичні методи: вправи, розв'язання задач;
- праця з навчально-методичною літературою, мережею Інтернет.

II. Методи стимулювання і мотивації навчання:

- навчальна дискусія;
- пред'явлення навчальних вимог.

III. Методи контролю і самоконтролю в навчанні.

- індивідуальне опитування;
- фронтальне опитування;
- тести;
- самостійне контролювання ступінь засвоєння навчального матеріалу.

8. Методи контролю

Використовують наступні методи контролю: усний, письмовий, комбінований, програмований, дискусійний.

Поточний контроль: опитування, тестовий контроль, письмовий контроль, за участь у конференціях, олімпіадах з дисципліни, за підготовку статті.

Поточний модульний контроль: перевірка модульної контрольної роботи

Підсумковий контроль: залік.

9. Критерії оцінювання знань і вмінь аспірантів

Контроль успішності аспіранта здійснюється з використанням методів і засобів, що визначені в ДНДПМЕ. Академічні успіхи аспіранта оцінюються за шкалою, яка застосована в ДНДПМЕ з обов'язковим переведенням оцінок до національної шкали та шкали ECTS.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Відмінно / Excellent	90-100
Добре/Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

10. Методичне забезпечення

Робоча програма, підручники, нормативні та законодавчі документи, опорний конспект лекцій, електронні варіанти лекцій, методичні рекомендації щодо проведення практичних занять та організації самостійної роботи аспірантів, методичні рекомендації з курсу щодо проведення комплексного контролю знань аспірантів, банк Інтернет-ресурсів.

11. Рекомендована література

№ з/п	Підручники, навчальні посібники
Базова	
1	Кальченко Т.В. Глобальна економіка: навч. посібник / Т.В. Кальченко. – К.: КНЕУ, 2009. – 364 с.
2	Одягайло Б.М. Глобальна економіка: навч. посібник / Б.М. Одягайло. – Львів: Магнолія, 2009. – 206 с.
4	Регіони України: статистичний щорічник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua .
Допоміжна	
5	Гальчинський А. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи: методологічні аспекти / А. Гальчинський. – К.: Либідь, 2006. – 467 с.
6	Куцик П.О. Глобальна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку: монографія / П.О. Куцик, О.І. Ковтун, Г.І. Башнянин. – Львів: Видавництво ЛКА, 2015. – 594 с.
7	Македон В.В. Міжнародний менеджмент: підручник/ В.В.Македон.– Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2013. –616 с.
8	Національна економіка: навчальний посібник / Н.І. Бережна, М.С. Бріль, Л.В. Єфремова, В.М. Філатова. – Х.: Вид. ХНЕУ, 2010. – 200 с.

12. Інформаційні ресурси

Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] /Режим доступу:
<http://www.rada.gov.ua>.

Офіційний сайт Кабінету міністрів України [Електронний ресурс]/ Режим доступу:
<http://www.kmu.gov.ua>.

Статистична звітність емітентів України [Електронний ресурс]/ - Режим доступу:
www.smida.gov.ua/db/emitent.